

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST,

V., Személynök-utca 23. szám.

Telefonszámok:

Szerkesztőség, kiadóhivatal és
könyvkiadóvállalat — — — 95-28

Nyomat — — — — — 88-79

A MAGYAR ZSIDÓSÁG POLITIKAI HETILAPJA.

MEGJELENIK HETENKÉNT EGYSZER.

Szerkesztette 1896—1915

SZABOLCSI MIKSA.

Szerkeszti

DR. SZABOLCSI LAJOS.

Hirdetési osztály:

VII., Kertész-utca 16. szám.

Előfizetési feltételek:

Egész évre — — 200 korona

Fél évre — — — 100 korona

Negyed évre — — 50 korona

BRITANNIA

Kayserling, a híres történetíró, a spanyol zsidókról irt nagy művében felejthetetlen szavakban emlékszik meg az *El Quemadero*-ról. El Quemadero: annyi mint az Égetőhely. Barcelona városának egyik nevezetes terét hívták így, melyen az autodafék, a zsidóégető máglyák álltak valamikor. A történetíró, késő századok múlva, elmereng a gyászos események színterén, feleleveníti képzeletében a máglyák gyilkos lángjait, halódó zsidók jajjait, tenger szenvedését, üldözések rettenetét, kinok borzalmait, vértanuságok heroizmusát: a zsidó történelem szomorúan visszatérő tragikus képeit. Könnyet hullajt a szomoru emlékek helyén és azt írja: minden zsidónak, aki arra halad, könnyet kellene ejtenie ezen a téren, ahol zsidók szenvedtek, ártatlanul vértanukinokat.

Szomoru áhitattal állunk meg mi is a Britannia-szálló előtt, melyben hosszú, gyötrelmes hónapokon át szenvedtek szerencsétlen, védtelen zsidók, akiknek nem volt más bűnük, mint az, hogy a történelem legüldözöttebb népéhez tartoztak. Sötét, szomoru képnek látjuk a borzalmak modern tanyájának még élő és sajtó gaztetteit, mert egy pillanatra mi is beállítjuk a magyar El Quemadero képét a zsidóság hat évezredes, egyetemes történelmébe. Rettenet fog el, ha elvonultatjuk magunk előtt a Britannia rejtjelmeit. A gyilkos, kormányt fitymáló társaság, amely a főváros legforgalmasabb helyén, egy elegáns hotel helyiségeiben a középkor eszközeivel üzi hóhérmesterségét: sötétebb kép, mint a dantei fantázia legmegdöbbentőbb tablói, mert nem lengi körül sem babona, sem vallási rajongás; nem szolgálnak hozzá keretül hamis történelmi jelszavak: nem tömegőrületek, nem egy század betegsége, semmiféle külső esemény nem szülte ezeket a gaztetteket: hanem szőnyeg, benzin és pénz, pénz, újra pénz kellett néhány banditának... Arcunkba felszökik a szegény pirossága, átfut a borzongás hidege. És az ő kezüktől pusztultak el ártatlan zsidók, nekik voltunk kiszolgáltatva hosszú hónapokon keresztül anélkül, hogy védekezhettünk volna —

Ma ott tartunk, hogy legalább szólhatunk már. Nem keveseljük és nem becsüljük le ezt az ered-

ményt sem. Arra, hogy rendet teremtsenek: itt vannak mások. Erélyes kezek és elszánt férfiak nyultak bele ebbe a darázsfészekbe. A banditákat el fogja intézni a rendőrség és a bíróság. Ami nekünk marad: az a krónikairás. Segitenünk kell rávilágítanunk az eseményekre, azok hátterére, rugóira, következményeire és arra a légkörre, melyben ezek tenyészték és naggyánóhettek.

Rákosi Jenő, a magyar liberális publicisztikának ez a nagy írója rámutatott, hogy nemcsak a katonaságon belül vannak felelőtlen és lelkiismeretlen „különítmények“. Vannak ilyen „különítmények“ a politikában, a sajtó műhelyeiben, a hivatalokban, a társadalomban, a művészetben, az írók egyesületeiben, klubokban, a különböző testületekben is. A Britannia szörnyüségai mögött ott áll a vasárnapi népgyűlések szónoka, aki a társadalom egyes rétegein belül ellentétet szít: az újságitró és szerkesztő, aki a társadalom kóros tüneteit hamis beállításban és hamis jelszavakkal megírja; a parlamenti közbeszólo, aki a gyűlölködés aknáit helyezi el a törvényalkotás éles akusztikájú termeiben; a botrányrendező, aki komoly testületek működését hiúsítja meg hamis népszerűség-hajhásból; a helyeslő, a nyájas arccal és barátságos mosollyal bátorító, a biccentő, a tapsoló, az engedményeket koncedáló, a merészeket meggyanúsító, a hamis adatokat és jelszavakat gyártó, a továbbadó, a „megértő“, a bujtogató. Nemcsak a fegyveres különítményeket kell feloszlatni, de véget kell vetni e lelkiismeretlen és gyászos eredményű izgatásnak is.

Lássunk végre tisztán! A Britannia-eset világosan megmutatta, hogy a hirhedt rablóbarlang „tisztjei“ nem voltak: katonák. A tényleges tisztikar, mely a békében férfiúi erényeket hirdetett, a háboruban férfias erényekkel ejtette bámulatba a világot, régóta undorral és szégyenkezéssel nézte ezeknek az „egyenruha és fegyverviselésre jogosított“ — nem katonasuhancoknak a garázdálkodását. Mikor a kormány erélye most élére állította a kérdést, éppen a katonaság — az igazi katonaság — volt az, mely a rend megteremtésén legderekasabban közreműködött. Ismerjük fel végre a magyar népet! Lássuk tisztán, hogy nem a nép, csupán a csöcselék

volt az, melyben a társadalmi és felekezeti izgatások mértékét el lehetett hinteni. A nép: a szerényfizetésű kis rendőr, aki legelső mártirja volt a tisztító munkának, a somogyi bakák, akik hősiiesen siettek a belső rend oltalmára: a katonasággal együtt ma is legerősebb oszlopai az államnak, a belső konzolidációnak, a békének, a megértésnek.

Adózzunk nekik tisztelettel és forduljunk tisztelettel a sajtó felé is, mely az ország legsúlyosabb hónapjaiban bátor és önfeláldozó munkával szolgálta a tisztulás lassú és nehéz folyamatát.

A Britannia szürkén és üresen ásit bele a körut zajos és forgalmas hétköznapióságába. A szinbólum eltűnt. Vajjon eltűnt-e vele az a sok szenvedés is, mely a budapesti zsidóság élet- és vagyónbiztonságát oly hosszú ideig veszélyeztette? Remélünk és biznunk kell. Az elmúlt héten megindult tisztító folyamat nyomán új fejezetet várunk a magyar történelemben. Nagy visszatérést az egység politikájához. November 13-án a magyar nemzetgyűlés az ántánt szuronyainak kényszere alatt egy olyan békét pecsételt meg, mely nagyon sok munkát, nagyon sok küzdelmet fog kívánni ettől az országtól. Olyan egyéni akciókat, melyek nem szétforgácsolják azt a kevés nemzeti vagyont és energiát, melyet Trianon számunkra meghagyott, hanem egy nagy nemzeti és társadalmi akcióban teremtik meg annak a lehetőségét, hogy feltámadjunk és újra nagyvá lehessünk.

Az utcai verekedésekről

most a kormány, a hadsereg és a rendőrség együttes munkája nyomán kiderült, hogy olyan elemek rendezték, kik sem nem katonák, sem tisztok nem voltak, hanem kizárólag rovottmultu csőcselék. Az utcai verekedések ügyében a magyar zsidóság legnagyobb jogvédő fóruma, a pesti hitközség, az elmúlt hónapok alatt számtalan — eredménytelen — felterjesztést intézett a különböző kormányokhoz. A hitközség vezetősége az elmúlt hetekben is hosszú memorandumot intézett a kormányhoz, melynek néhány ma különösen aktuális részét az alábbiakban ismertetjük:

A hitközség vezetősége mondja ebben a beadványában, hogy az utcai verekedések mennyit ártanak a közrendnek. Majd így folytatja:

Egyben 17-től 28. sz. a. 12 új esetet mutatok be Nagyméltóságodnak. Ezek közül különösen figyelemre méltók a 22. és 24. sz. esetek, melyek közül a 22. sz. a. jegyzőkönyv tanuságaként a listai egyenruhával kétségtelenül visszaélő hősök — a sértett előadása szerint — nem ittas állapotban, a harctéren egyik karját elvesztett félkaru zsidót támadtak meg. De a 24. sz. alatti jegyzőkönyv sem érdektelen, amennyiben a sértett a harctéren szenvedett idegsokk folytán hebegő, dadogó, 50%-os rokkant szabómester, aki rokkantságát a harctéren szerezte és a 24. sz. a. jegyzőkönyv tanuságaként pár nappal az eset után a város ugyanazon részén és ugyanazon időben mint passzív szemlélő újabb gaztettek elkövetésének volt szemtanúja.

x x x x x x x x x x x x x x x x x
 x x x x x x x x x x x x x x x x x
 x x x x x x x x x x x x x x x x x
 x x x x x x x x x x x x x x x x x
 x x x x x x x x x x x x x x x x x
 x x x x x x x x x x x x x x x x x

Néhány hónappal ezelőtt

történt a következő eset egy magántisztviselővel:

Dr. Sch. Ö. magántisztviselőt 1920 március hó 14-én éjjel 11—12 óra között az Aradi-utcában 8—10 emberből álló csoport, mely részben állisztekből állott, igazolásra szólította föl. Mielőtt igazolhatta volna magát, vashotokkal fejbeverték, mikor zsidós hangzásu nevének hallották. Futásnak eredt, de szerencsétlenségére épp akkor fordult be az Aradi-utcába az állisztekből egy másik csoportja, mely a véresfejű embert tovább verte. Fején 3—8 cm. hosszú és 3 cm. széles sebet ejtett. Egy „főhadnagy” az egész társaságot a Britannia-szállóba hívta. Mielőtt a kapuhoz értek volna, sikerült elszaladnia. A klinikán kezelték...

Hogy a nemzeti hadsereg valódi tisztjei már ez év március havában az utcán az állisztekből által megtámadott szerencsétleneknek védelmére keltek, kitűnik egy jegyzőkönyvből. Ezt a jegyzőkönyvet a hitközség jogvédő irodája B. J. szabóval vette fel. Így szól:

1920 március 9-én este 12 órakor a Rákóczi-uton menyasszonyommal hazafelé tartottam. A Miksa-utca sarkán mintegy 30—40 fiatalember körülfogott. Egyikük a nevemet kérdezte, amire azt feleltem, hogy rokkant katona vagyok. Erre a fiatalember újra a nevemet kérdezte, s mikor annyit mondtam, hogy „B....” — teljes erejéből pofonvágott. Menyasszonyom ekkor elájult. Én futásnak eredtem, a többiek utánam. Szerencsétlenségemre elestem s a banda utólérve újra verni kezdett. Közben föllápázkodtam és tovább rohantam. Már-már utólértek, mikor kiáltásomra figyelmessé lett egy nemzeti hadseregbeli főhadnagy, aki revolverét előkapva védett meg engem, mondván: „Aki hozzányul ehhez a rokkanthez, azt keresztüllövöm!” Így tudtam aztán csak elfutni.

Werzberger Mihály esete.

Werzberger Mihály gyümölcskereskedővel a november 7-iki verekedés alkalmából ez történt:

Este háromnegyednyolc óra tájban a Hegedüs Sándor-utca és Teréz-körut sarkán, ahol fűgét árult, vagy 200 főnyi, legtöbbször fiatalemberekből álló tömeg haladt el mellette. Ezek közül négyen-ötven kiválva a sokaságból, hozzáléptek és megkérdezték, zsidó-e? Válaszát be sem várva, ütni kezdték. Erre otthagynya gyümölcskoskját, futni kezdett; támadói egy darabig utána szaladtak és közben egyikük megsebesítette a fejét.

Mikor a tüntetők elszaladtak és Werzberger visszament, kocsiját és mérlegét teljesen összetörve találta. A kocsin, a papír alatt lévő 1400 korona bevételét eltűnt. Ekkor már egy lovasrendőr vigyázott az összetört holmikra.

Az egyetlen zsidó, akinek jó dolga volt

Budapesten, az utóbbi időben: egy Zsidó nevű kutya volt. Míg a szegény zsidó menekültek megfagytak a utcákon, ez a kutya, akárcsak egy felelőtlen elem: szállóban lakott, a Britanniában lakott és külön puccer pucolt utána. Nappal aludt és este ébredt ez a kutya és egész éjszaka dőzsölt. Békés és becsületes polgárokat hajszolt fel, torkukra illesztette a rohamkését, akárcsak mondani a fogait és megmarta őket. Mindezt hiteles tanuvallomások állapították meg a Zsidó nevű kutyáról, aki méltó volt a gazdájához. A gazdáját nem kell bemutatnunk: Kmetty Károly áruház felelőtlen elemet és viselt dolgait ma már mindenki ismeri, sokan — fájdalom — személyesen is ismerik őt. x x x x x

November 13-ika

Trianon: Ez a dallamos francia név a legnagyobb átok neve, amely a feldult, szétszagotott, kifosztott, ezer sebből vérző Magyarországot sujtotta. Béklyó a kezünkön, robotra ösztökélő korbács a hátunk mögött, szentesítése minden jogtalanságnak, ami ért.

Könnyek között, némán fogadja ezt a csapat a nemzet, amelynek gyászában, miként eddig is minden bajában, bánatában, hiven osztozunk mi, magyar zsidók. Mi is siratjuk Nagymagyarországot. Nagymagyarország édes hazánk volt nekünk, a miénk is volt: egy kissé és mi az övéi voltunk, édes fiaí voltunk: egészen. Megfeszített erővel, odaadással és lelkesen dolgoztunk, hogy nagygyá legyen, a munkánkat adtuk érte, a vérünket adtuk érte, az életünket adtuk érte. Érette éltünk és meghaltunk érte, ha kellett. Az igazi, az egyetlen, a régi Magyarország nem szűnik meg

egyetlen percre sem, mert az eszméje él a szivekben. És élni fog a fiaink, az unokáink szívében is. Nem lehet kétséges, egy pillanatra sem lehet kétséges, hogy ha a nagy vérvesztéstől kimerült ország feleszmél kábultságából, ha az elszakított részek ráeszmélnek arra, hogy egy test részei — a szent korona szent testének része itt minden talpalatnyi föld: *Membrum Sacrae Regni Coronae*, — régi fényében, megújodva, megerősödve fog feltámadni a régi Magyarország. Az a bűvös ige fogja feltámasztani, életre kelteni, nagygyá tenni, erőssé és hatalmassá, amelynek legnagyobb fejlődését köszönhetette: *a liberalizmus varázsigeje*, a szabadság, egyenlőség, testvériség eszméinek megvalósulása. Hogy minél hamarabb muljon el ez a gyász felőlünk, ezért imádkozik a magyar zsidóság!

Baltazár Dezső új könyvéből.

Én nem lehettem antiszemita . . .

A románok bevonulása után minden józanul gondolkozó debreceni polgárnak az volt a törekvése, hogy mindazokat, akik Debrecenben a destruktív irányzat vezéreibei, akik a forradalmat előkészítették, szitották, fütötték, akik szónoklással, agitálással, irással a kommunizmusig, bolsevizmusig süllyesztették Debrecenre, elérje a méltó, igazságos büntetés. Ezt a jogosult és szükséges áramlatot használták fel *a fekete, retrográd törekvések emberei és azok, akik egyéni súlytalanságuknak ilyen hullámfelvetődéssel szoktak lendületet biztosítani.* Elérkezettnek látta sok, különben számba se jövő ember, hogy most már a románok segítségével, az új áramlatban, kikönyökölhet magának valami pozíciót. Mivel azonban többen voltak ilyen emberek, mint amennyi azoknak a száma volt, akik bűnöségük miatt állásuk vesztésére ítélték, természetes, hogy a megfelelő számú hely megüresítését kellett programba venniük. *Megindult tehát az ártatlan emberek denunciálása, meghurcolása, gyalázása, rágalmazása.* Ez a program aztán megtalálta a maga sajtóorgánumát, csakhamar orgánumait. A fekete reakció örömmel kötötte a maga szekereit ehhez az ujsütésű lokomotivhoz és készséggel szolgáltatta a segédkezt mindazoknak a lehetlennélétéléhez, akik mint a józan haladás és okos szabadság zászlóvivői, útjába állanak retrográd céljaiknak. A kálvinista Róma lényegéből kivetkőztetése és ezzel ellentétes tartalommal megtöltése: mint egyik specializált cél csakhamar kibontakozott. Nyílt és titkos társaságok keletkeztek, amelyekbe sok jóhiszemű megtévesztett derék ember is belesodródott. Az áramlat mindig szédít s a gyengébb ellenállóképességű embereket magába szédíti.

Ha a kálvinista Róma megdöntéséről van szó, akkor természetes, hogy a kálvinista Róma pápáján kell a pusztítást megkezdeni. *Ellenem először is a zsidókérdést játszották ki.* Ismeretes dolog, hogy valahányszor a vérvád középkori meséje időnként szőnyegre került s olyan magyarázatot nyert, mint-

ha a keresztyén vér kiontása a zsidó vallás szelleméből következne vagy éppen annak egyenes parancsára történnék, *nekem, mint az ószövetség vallása, a törvény és próféták elég alapos ismerőjének, tudományos kötelességem volt a tudatlanság tévtudományával szembeszállani.* Általában pedig, mint az evangélium fényétől felvilágosodott magyar kálvinista ember, *szenyattal fordultam el minden olyan törekvéstől, vagy pedig kemény csatával fordultam minden olyan irányzat ellen, amelyik a vallásból üldözési anyagot csinál; amely vallás szerint különböztet társadalomban, politikában s amely a vallás szentségét, békességét, szeretetét reáviszi a gyűlölködés lejtőjére s a vallás tekintélyét veszélyezteteti s isteni rendeltetését kétségessé teszi.* Ismerem a történelmet s tudom, hogy a vallási fanatizmus és egyházhatalmi hóbort milyen irtóztató szenvedéseket okozott protestáns elődeimnek s milyen rettentő kárt az országnak.

Ezért nem lehettem én antiszemita s ezért nem leszek hajlandó soha együtt működni azokkal, akik a keresztyén vallás szeretetszellemével ellentétes erőszakoskodással próbálják a zsidókérdést megoldani. Az elveim sokkal tisztábbak, az erkölcsi felfogásom sokkal emelkedettebb, mintsem helyeselni vagy éppen menteni is tudnám azokat a bűnöket, amiket zsidók követek el. Elitélem ezeket és büntetésüket kívánom. *E bűnök súlyosságát sokkal jobban meg tudom mérni, mint a pogromos embertársaim, mert én igazán tudom, hogy ezek a bűnök mennyire ellenkeznek a zsidó vallás erkölcsi felfogás szellemével.* Csakhogy ezeket nem zsidó bűnöknek tekintem, hanem emberi bűnöknek s a bennük részes más vallásut is éppen úgy elitélem és büntetem, mint a zsidót.

Az a nagy gazdasági erő, amit a zsidóság képvisel, nem zsidóüldözéssel, hanem versenyképessé erősödött munkával, tehetséggel, szorgalommal ellensúlyozandó. Tehetség van mi bennünk Istentől adva elég, ha hozzá szorgalmat adunk, nem lesz okunk soha pogromos megoldására gondolni a zsi-

dókérdésnek. Természetesen a munka és szorgalom fáradságos és sokaknak unalmas is. Könnyebb végét szeretnék választani tehát a dolognak, csak hogy a választással hazánk tekintélyét a művelt külföld előtt könnyen dülő kockára vetik.

En fekete reakciónak nevezem...

Minálunk a reakció rossz fajtája ütött tanyát. En fekete reakciónak nevezem. A módszerét pedig fekete terrornak. Az ujkor szabadelvű irányzatát világosság irányzatának nevezik, a középkor maradó irányzatát a sötétség irányzatának. A sötétség fekete. Jogosult tehát az általam használt jelző. Debrecen közéletében a forradalom, a diktatura temérdek kárt okozott, halmozta ezt a kárt az oláh garázdálkodás, betetőzte a fekete reakció, amely oláh védőszárnyak alatt kelt ki, fejlődött, próbálkozott, hogy aztán megerősödvé, nemzeti színű takaróval fedeztetten tévessze meg Debrecen kálvinista polgárságának jóhiszeműségét is. Sok idő mulik, míg Debrecen régi hírnevéhez, dicsőségéhez méltó világosságban újra felveheti félretett történelmi szerepét.

A jogrend és erkölcsi rend szörnyű szétbomlásának voltunk szenvedői. Engem, akit egyéni hajlandóságom, természetem, a történelem tanulsága, a sok tapasztalás és szenvedés, mindenekfelett a Szentírás mélységének kutatásai érzékennyé tettek a közlő bajok felismerésére s készre a jóeredmények megvédésére, kínos aggodalommal érintett bizonyos jelenségek tapasztalása Debrecenben. A jelenségek országos jellegűek voltak, de itt Debrecenben a vörös és fekete szélsőségek szerencsétlen fészében merev körvonalaikban jelentkeztek. A boszuló erőszak brutálisan nyert kifejezést a vörösek idején. Maga a nép nyers szenvedélye nem fokozta volna fel odáig, ahová jutott; hozzájárult a számitás. Az egyéni érvényesülés alantas indulata belevegült a szenvedélyek kavargásába s belevetített a vallási tényező is, legalább személyi elemeivel. Lehetett tőle joggal tartani, hogy a vörös akcióval szemben jelentkező reakció szintén a boszuló erőszak fegyverét fogja érvényesíteni s mind a szenvedélyt, mind a számitást segítségül fogja hívni. Biztosra lehetett azt is venni, hogy a boszuló ellenhatás a vallástól, egyháztól próbálja kölcsönözni a törvényesítés látszatát s azt a felülbélyegzést, amely mellett békét és szeretetet hirdető emberek is nyugodtan folytathatják a gyűlölködést és erőszakoskodást. Kétségtelen volt az is, hogy az antiszemitizmus is igyekezni fog a nagy felbomlás közepette erőszakos eszközökkel juttatni diadalra a békés idők rendes viszonyai között nem boldoguló számitásait. Az erőszaktól való szent borzadály mind nagyobb erőt vett a lelkemen, annyival is inkább, mert hiszen a vörös terror kegyetlen izelítőt juttatott belőle. Az erőszak tombolása után gyógyítóul a rend, a béke uralmát epedte a lelkem; a megbocsátás, kiengesztelődés, embertársi szeretet szent nyitányáért imádkoztam és dolgoztam. Olyan szívesen elfelejtettem a sok lelki és testi sebet, amit gonosz indulatu és félrevezetett embertársaim mértek ki számomra. Begyógyult minden sebem annak a gondolatára, hogy a sok erőszakosságtól, rendetlenségtől, egymás szenvedtetésétől, könnytől, vértől, gyilkosságtól végre kigyógyul békességre, szeretetre minden lélek. An-

nál fájóbban szakadt fel minden sebem annak a tapasztalásán, hogy embertársaim nem elégték meg az erőszak uralmát, hanem szerepet cserélve, folytatni akarják a boszuállás címén és jegyében.

Azt is látnom kellett, hogy a megtorlás, boszuállás, erőszak jelszavát nem azok adták ki, akiknek joguk, okuk lett volna a vörösektől szenvedett erőszak, bebörtönzés miatt, hanem sokkal inkább a számitás vitte a vezérszólamot olyan oldalról, ahol a nagy felbomlás tetején az egyéni érvényesülés, a különleges osztálytársasági vagy felekezeti cél győztes zászlóját látta már előre lobogni a kétszerkettős tervezgetés.

Nyilvánvaló volt, hogy a zsidók által kivivott nagy, fontos gazdasági helyzet, a kezükön összehalmozódott jó jövedelmű gazdasági állások és nagy vagyonok élénkké és hevesé teszik a számitás antiszemitizmusa által vezetendő rohamot. A rohamba a szenvedélyt beállítani olyan könnyű olyan időben, amikor még a forradalom utórezgése viharzanak a lelkekben. De könnyű ilyen robbanó anyagokkal teli időben az is, hogy egyesek bűnéből általánosítást csináljanak. Hiszen a tömeg nem mérlegel. Ha a kiadott jelszó alatt lát valami alapot, ezzel a jelszóval keresztülgázol mindazokon, akik névleg egy kalap alá vonhatók. Az „üsd a zsidót“ jelszó általánosításához pedig könnyű út volt az a körülmény, hogy az országos átlagot véve, a bolsevizmus vezető emberei között aránylag több volt a zsidó, mint egyéb felekezeti.

Az én jogérzésem és általános felebaráti szeretetem hevesen tiltakozik minden igazságtalanság ellen. Az ártatlanok bűnhődésének a gondolata is mélyen vág a lelkem igazságérzetébe és szívem szeretetébe. A bűnösök csoportja mellett ott állott szemem előtt a becsületes, hazafias zsidóságnak az a csoportja, amelynek bántódása nemcsak a keresztény világnézet szeretetbeli tartalmát sérti, de alkalmas lesz arra is, hogy hazám kulturszínvonalát mélyen alászállítsa a művelt külföld előtt, amelynek rokonszenvére pedig most ezerszer jobban reá vagyunk utalva, mint valaha.

Üsd a zsidót!“ ...

A szenvedély és számitás nem törődött az erkölcs semmiféle követelményével. Ha már végigtombolt az ujságokon, végig a tanácstermeken, ha megfertőzte az iskolákat is, nem állhatott meg a templom küszöbe előtt sem. Átállépett rajta a vörös

E héten jelenik meg:

Dr. Baltazár Dezső könyve:

A próbáltatások idejéből.

A nagy egyházfő naplója és jegyzetei
1918—1919-ből.

Ára 132 K.

**Kapható: HEGEDŰS ÉS SÁNDOR
IRODALMI ÉS NYOMDAI R.-T.-nál, DEBRECEN.**

bestialitás is, miért tartóztatta volna vissza magát a fekete? 1919 aug. 31-én ujkenyéri urvacsoraosztás volt a református templomokban. Hálaadásra készültek a lelkek a magasságos Isten iránt, aki a gyarló emberek vétkeit nem nézve, ez esztendőben is megadta a mindennapi kenyeret. A megbékélt, kiengesztelődött Isten jóságos orcájának fénye tündökölt a templomboltozatok alatt. Szántóvető emberek kerges tenyere, hivatalnokok fonnyadt keze készült hálára, imára, békességre, szeretetre összekulcsolódni és a gyülekezet lelke megnyílt a krisztusi testvériség szent ihlete előtt, amely távol tartja a haragot, gyűlölködést és előhívja a felebaráti egyezkedés hófehér galambját. A vércsék, héják erre a galambra vadásznak. Az emberi elvetemültség fenékvadainak felforr a fekete vére még a gondolatára is annak, hogy valahol a békességnek, szeretetnek emeltetik oltár. Az oltár beszennyezésére indult fel az indulatuk. Az urvacsoraosztás reggelét előző éjszakán a sötétség fiai, a szentségtörés hiénái belopózkodtak a református Nagytemplomba s nem törődve a hely térdre roskasztó szentségével, ragasztékot mázoltak a padokra s vörösbetűs cédulák szavait ragasztották fel ezzel a felirással: „Üsd a zsidót.” Felhatoltak a toronyba is s ott a lelkiismereti szabadság, felvilágosodottság, nemzeti eszme szenteséges emberének, Rákóczinak híres harangja mellől egy szégyentáblát függesztettek ki az ablakon „Üsd a zsidót” felirással. Nem állapította meg a rendőrség, kik voltak a tettesek. Erre nem is számítottunk. Sejtjük azonban, hogy a kollégium egy sötét különítményének volt ez a műve. Nem merném állítani, hogy a tettesek nem reformátusok voltak. De ha reformátusok voltak: eladott lelkü, kibérelt lelkiismeretü, csak anyakönyv szerinti, de lélek hagyott reformátusok voltak. Ne értsen bennünket senkise félre, akik mélységesen felháborodtunk a szégyenletes tényen. A felháborodásunk hangsúlya nem a zsidók elleni uszításon van, hanem általában véve azon az elvetemültségen, amely a szenvedés és számítás kettős erejével tulteszi magát minden erkölcsi köteleken és szennyes kezét a templom tisztaságára reá emeli.

Az öskollégium fényének, hajdani hírnevének, szabadelvü eszmék, józanság, világosság, felekezeti türelem szolgálatában szerzett dicsőségének alászállításán teljes erővel dolgoztak a szent fedél alá betolakodott emberek, akik nem azt tartották kötelességüknek, hogy lelkükbe szívják, vérükbe átvigyük a magyar kultúra büszkeségének: a debreceni református kollégiumnak századok viharát megálló szellemét, hanem azt, hogy ezt a szellemet megamisítsák, megfertőzzék, világcsufjává tegyék. Rajta leszünk, hogy ez a rombolás s annak időszaka elkülöníttessék a kollégium történetétől. Ezt nem a kollégium csinálta, hanem a kollégium s a magyar kálvinista nemzeti egyház ellenségei.

— **Visszaélés.** Arról értesülünk, hogy a nagyobb fővárosi cégeket és vállalatokat nevében előttem ismeretlen egyének telefonon felhívják és, mintha megbízásomból tennék, mindenféle szivességeket és adományokat kérnek nevében. Kijelentem, hogy közönséges csalókról van szó és kérem a közönséget, hogy ha valaki ilyen telefonhívás után jelentkezik, adják át a rendőrségnek. Dr. Szabolcsi Lajos.

A droguisták.

Most, mikor a nagy rendcsinálás alkalmánál kiderült, hogy a különböző társadalmi testületeknek külön nyomozóik vannak, emlékezünk csak vissza rá, hogy már a Lipót-körúti gyilkosság tárgyalása folyamán kihallgattak egy tanut, akit előadta, hogy ő ezidő szerint politikai nyomozó. Már késő éjszaka volt, az emberek erre a címre riadtan kapkodták a fejüket, jaj Istenem, gondolták, csak nem hallucinállok, mi az, hogy politikai nyomozó? S az elnök megkérdezte, hogy hol nyomoz és mit nyomoz a tanu? Csakhamar kiderült, hogy a hallgatóság nem hallucinált és kiderült az is, hogy — hála Isten — a kommün sem tért vissza, a nyomozó nem a Cserny-különítmény számára nyomoz, hanem egy egyesület számára nyomoz és zsidók után nyomoz, azt nyomozza, hogy azokat a tüszurásokat, amelyekről megállapították már néhány ízben, hogy nem is tüszurások, milyen zsidók csipik? Ezt nyomozza. Na és kinyomozta? kérdezte az ügyész. A tanu azt felelte, hogy: nem, viszont alapos a gyanu, hogy a szurások a Club-kávéházból indultak ki. Ott ugyanis ő egy ízben saját fülével hallotta, hogy egy társaság tagjai sztrichninről beszélgettek. A beszélgetők — kell-e mondanivaló? — természetesen zsidók voltak. Ugyanennek a tárgyalásnak folyamán kihallgattak egy másik urat is, akit viszont egy másik egyesületnél töltött be nyomozó ellenőri állást s az elnök kérdésére előadta, hogy a Club-kávéházi sztrichnin-beszélgetésről ő is hallott. Ő azonban tovább folytatta a nyomozást s kiderítette, hogy a szóban forgott sztrichninrel inkább kereskedni, semmint szurni akartak a kávéház felekezetiileg determinált vendégei, akikről megállapította, hogy nem orgyilkosok, hanem droguisták. Ezután még néhány nyomozó kihallgatása következett. Hogy ezek mit mondtak, arra már nem emlékszem, de nem is fontos. Fontos — nem is fontos! — csak kedves és érdekes az, hogy — mint a tárgyalás folyamán és most is kiderült — Budapest székesfőváros lakosainak jelentékeny százaléka: nyomozó volt. A nyomozók egész linnéi, sőt bréhmii rendszeréről hullott le a lepel. Kiderült, hogy vannak hatósági és magánnyomozók, hatósági ál- és ál-magánnyomozók, vannak egyesületi és hirszerző nyomozók, vannak sportnyomozók és főiskolai nyomozók, vannak kávéházi és körúti nyomozók, délutáni és hajnali nyomozók, vannak nyomozó és ellenőrző nyomozók és nyomozó felügyelők, akik felügyelnek az ellenőrzésre és nyomozzák a felügyeletet, képzelem, hogy szégyeli magát Van Cuyp, a kitünő természettudós, ha a nyomozókra gondol. Ő 30 év alatt mindössze tizenhétféle cserebogarat tudott csak megkülönböztetni, holott a nyomozók egymagukban alig egy év alatt legalább százhetven fajtát produkáltak városunkban.

Találós kérdés.

(Vexirbildnek is alkalmas.)

Csonkamagyarország lakossága kb. 8 millió. Ebből zsidó kb. félmillió. Budapest lakossága kb. egy millió. Ebből zsidó kb. 380.000. A galíciai zsidók száma az országban 1915-ben volt a legnagyobb. Ekkor Budapesten körülbelül 30.000 galíciai zsidó élt. A galíciaiak száma Budapesten 1920 őszén körülbelül 4000-re fogyott le. Ezzel szemben a nemzetgyűlés október 20-i ülésén, Nagy Pál beszéde folyamán, közbeszólás alakjában Benkő Gábor képviselő azt indítványozta, hogy töltsen el Budapestről 800.000 (nyolcszáz ezer, achtmalshunderttausend, huitcentmilles) galíciait.

Kérdés: 1. hol van a 800.000 galíciai?

2. hogy lehet 4000 galíciaiból 800.000-et kitoloncolni?

A megfejtők között a következő műveket sorsoljuk ki: 1. Mocnik—Prihoda: Kis egyszeregy.

2. Wagner—Németi: Számtan az elemi iskolák I—II. osztálya számára. 3. kiadás.

Benkő Gábor is pályázhat!

— **Elmaradó felolvasó-estély.** Az Omike Kulturothona elnöksége ezen az uton értesíti tagjait, hogy a november 22-re hirdetett felolvasó-estélyt, a gyülekezést tiltó belügyminiszteri rendeletre való tekintettel további intézkedésig nem tartja meg.

A legujabb zsidótrükk.

A Ceglédi Ujság című felebaráti szeretettől áthattott lapban olvassuk a következő hírt:

— **Zsidó garázdálkodás.** Már több nap óta halljuk, hogy egyes jóhírű zsidó házaknál éjnek idején a drága tükörablakokat német bombával behajítják. Ezt a zsidó trükköt ismerjük, fel akarják ébreszteni a szánalmat irántuk. Vajon ezek után meddig tart ez még? Még most sem látunk tisztán?

Igazat kell adnunk ennek a ceglédi ujságnak. Ki is dobálhat kézigránátokat a zsidók ablakai közé Cegléden, ahol Haller Istvánt választották meg követnek. Ugyan ki lehet az az elvetemült? Senki más, csak a zsidók.

Az utolsó órában,

izgalmas és heves küzdelem után, de győzött a tisztesség, a kormány, a nemzeti hadsereg: a Britanniát elfoglalták, kiűritették. A pesti éjszakát nem veri fel többé véresre vert emberek sikoltozása, nem száguldanak álruhás brigantikkkal megrakottan a halálautók a pesti aszfalton, a szálló pincéjébe rejtett kinzókamrákat leszerelték s Babarcsi Jenő báró bandájának tagjai a rendőrség fődájában, az ügyészségen, a toloncházakban, a katonai börtönökben várják sorsukat. Ott a helyük! A kormány maga elismerte, hogy ha még néhány napig késik a beavatkozás, már elkésztet volna egészen, a Britannia hóhérjai lettek volna urai a helyzetnek. Bekövetkezett az, amit a pesti zsidó hitközség 1920 májusi felterjesztésében megjósolt, hogy: a rendbontók nemcsak a zsidók békéjét dúlják fel, nemcsak a zsidók személy- és vagyonbiztonságát, de feldulják az ország békéjét, nyugalomát, közbiztonságát is. Bekövetkezett, amit Trefort Ágoston 36 esztendővel ezelőtt megjövendölt, mondván: azok, akik a zsidók üldözésén kezdik, a kastélyok fosztogatásán folytatják és kommunizmuson végzik. Reméljük: nincs tovább! Reméljük, az a folyamat, amely a zsidók megverésével, megszarolásával, kifosztásával, meggyilkolásával kezdődött s keresztény polgárok megkínzásával, kirablásával folytatódott, véget ért, továbbterjedése intézményesen megakadályoztatott s mint olyankor, amikor egy korszak lezárult, le lehet vonni a Britannia-korszak tanulságait is, mert ez a korszak immár egészen a múlté. A tanulságok levonása különösen azok számára a nemzsidó magyarok számára kívánatos, akik eddig jóhiszeműen hallgatták a kurzus exponenseinek vasárnapi programbeszédeit, agitációs szónoklatait, olvasták izgató vezércikkeit. Most, amikor beigazolódt mindannak a valósága, amit eddig csak titokban rebesgettek az emberek, amit rémhírnek minősítettek egyideig az illetékes körök, most nyilvánvaló, hogy hova vezet, mire volt jó az antiszemita agitáció, a pogromra való uszítás, most kiderült, hogy mi rejtőzött a lázító és izgató jelszavak mögött. Rablás, zsarolás, emberölés, ártatlan polgárok megkínzása, rendőrgyilkosság, utcai vérengzések, egyéni akciók, forradalmi excesszusok jártak karöltve a felekezeti és faji gyűlölség intézményesített szításával és ébrentartásával, gyalázatos bűntények beláthatatlan sora, a fegyház számára megérett, vagy onnan megszökött gazemberek bujtak meg az úgynevezett szélső radikális politika palástja mögött és intézték — hónapokon át büntetlenül! — mérenyleteiket a rend, a nyugalom, a közbiztonság ellen. Kiderült, milyenek azok a „tettek“, amelyekkel „az eszme fanatikusai“ „rövid uton és gyakorlatilag“ akar-

ták intézményesíteni a mai kurzust, kiderült, hova vezet az az út, amelyre ők akarják terelni felelőtlen kézzel az ország szekerét. A trianoni békéhez, a valuta leronulásához, becsületünk, hitelünk elvesztéséhez, a nemzeti hadsereg diszkreditálásához vezet ez az út, Csonka-Magyarországnak is megsemmisüléséhez! Kiderült, amit mindig hangoztattunk, hogy nemcsak minékünk, zsidóknak, van szükségünk rendre, békére, biztonságra, de az országnak. Nemcsak mi megyünk tönkre ettől az intranzigens, tettekkel tényező politikától, hanem Magyarország. S a lelkes utcai ifjuság, a zsidóhetcek rendezői, a gyűlölet apostolai, az erélyes cselekvés hívei, nemcsak a mi sirunkat ássák, hanem a magyar nemzetét. A gyűlölet tüzeinek lobogása mindent elhamvaszt. El kell oltani ezt a tüzet, ha azt akarják, hogy a magyarságnak ne csak multja legyen, de jövője is.

„H“.

L. M. tartalékos hadnagy volt a cs. és kir. 12. (egri) gyalogezredben. 1915 május 15-én vonult be katonának és 1919 elejéig teljesített katonai szolgálatot. Nem az irodában. Ezt tanúsítja, hogy kiérdemelte a Károly csapatkeresztet, a bronz és az ezüst vitézségi érmeket. Négy napig (1917 dec. 21—24-ig) századparancsnok is volt. Nem a teréz-köruti fronton, hanem a Col de Rossón. A háboruban rokkant lett. Most újból be akart iratkozni az egyetemre, hol már négy félévet hallgatott és kérvényéhez mellékelte összes katonai okmányait, mellékelte egy hatósági igazolványt is politikai megbízhatóságáról és egy ajánló levelet. A levelet a keresztény kurzus egyik általánosan tisztelt vezére írta: Haller Istvánnak. Ez állt az ajánlólevélben:

Kedves Barátom!

Légy kegyes L. M. ügyét vizsgálat tárgyává tenni. Fejlővést kapott. 50%-os rokkant! Sohasem politizált. Iratai csak jót mondanak róla. Vele szemben nagy méltányosságnak volna helye.

Kiváló tisztelettel

aláírás.

A levelet az iratokkal egyetemben L. M. elvitte Haller Istvánnak. Az okmányokat átvették L. M.-től Haller előszobájában. Az elintézés? Tíz napig nem intézték el L. M. ügyét. A tizenegyedik napon sem. L. M. előtt világossá vált, hogy nem vették fel az egyetemre, bár már volt négy lehallgatott féléve, bár 50%-os rokkant és politikai megbízhatóságához kétség sem fér! Nem vették fel, ellenben a katonai iratai, az okmányai elvesztek a kérvényéből. x x x x x x x x x x A minisztériumban kapott ugyan egy átvételi lapot és ezen ez állott: H. Csak így egyszerűen és röviden. Mit jelent vajjon ez a H? Azt jelenti-e, hogy Haller? Vagy azt jelenti, hogy Hallatlan? Nem tudjuk. De azt hisszük, hogy egyiket sem. Hanem azt jelenti: Hiába! Hiába van négy lehallgatott féléved! Hiába voltál négy évig katona! Hiába lettél tiszt! Hiába van három vitézségi érmed! Hiába sebesültél meg! Hiába vagy 50%-os rokkant! Hiába ajánl a kurzus egy vezető politikusa! Hiába, hiába, hiába! Minden egészen hiába, fiatalember, ha egyszer zsidó vagy.

Nem a Britanniáról van szó! . . .

A miniszterelnök ur figyelmezteti a sajtót, hogy a Britannia-szálló és az Ehmann-telepi Babarczy-különítmény ügyét ne tapossa ki, ne tullozza, még csak ne is írjon róla olyan sokat, egyáltalán minél kevesebbet és minél rövidebben foglalkozzon vele...

Nem, nem akarjuk kitaposni, fölfujni, kiszinezni az elmúlt napok eseményeit. Elvégzik azt helyettünk mások. Függetlenül mindattól, ami történt, mi más-hová fordítjuk fátyolos tekintetünket. Csak annyit engedjen meg nekünk a miniszterelnök ur, hogy a bánatos köszönet szavát rebegjük el Soltra rendőr friss sirhantja felé... Azután — beszéljünk másról. Másokról. Politikusokról és politikuskok áldozatairól.

Emlékezzünk! . . . Több mint tizennégy hónapja durva gyűlölség tajtékozott felénk, zsidók felé. Haypál Benó református esperes Soltra temetésén „öldöklő gyűlölségnek“ nevezte ezt a mérget. Politikai klubokban, egyesületekben, sajtóban, majd népgyűléseken és magában a nemzet gyűlésében a legforradalmibb időkre emlékeztető izgatás, lázítás, uszítás folyt egy felekezeti kisebbség ellen. Szörnyűséges vádak, vasbotokat meglendítő argumentumok, íjbetörésre buzdító „ékes“ beszédek és közbeszólások zivajában hempergettek meg bennünket. Teljes általánosítással, kivétel nélkül. Elmondtak rólunk minden rosszat, mindent, ami megbecstelelt. Hogy a magyar nemzet élődíjei, kiszípolyozói, meg-rablói, gyilkosai, hogy rombolók, árulók, sőt haza-árulók vagyunk. Visszanyultak a legkorlátoltabb antiszemitizmus fegyvertárába, onnét ragadták ki bun-kós bölcseségüket, mordályos elméletüket. Naponta négy-öt ujságban szemenszedett rágalmak föltá-lása mellett a büntetőtörvénykönyv betüjébe, szel-lemébe és minden emberi erkölcsbe ütköző módon bősitették, vadították ellenünk az utcai csöcseléket, a mindenre kaphatókat, a könnyen befolyá-solhatókat, a politikai zavarok martalócait. És hiába volt előbb csak védekező és tiltakozó, majd kö-nyörgő, végül intó szavunk. Hasztalan igyekeztünk meggyőzni a parlament és a sajtó nagy- és szürke-nevű uszítóit cselekedeteik végzetes könnyelműsé-géről, szavalásuk aaptalanságáról, taktikájuknak az egész ország hitelére vészthozó voltáról. Hasztalan kértünk, hasztalan szaladtunk Péterhez és Pálhoz, hogy ne játsszanak a tüzzel, ne „forradalmosítsák“ újra a forradalmakból alig kívánszorgott tömegeket. Hasztalan, hasztalan! x

Olvassátok csak ma is az uszítók sajtóját. Akik-nek a Landau mártíromsága „pofon“ volt csupán, amitől felhördül a világ egész zsidósága. Akik utcai igazoltatások és tömeges súlyos testi sértések után szemrebbenés nélkül tagadták le a tényállást a csil-lagos égről. Olvassátok nap-nap után, óráról-órára megjelenő lapjaikat: hogyan becsmérelnék, pizs-kolnak, gyaláznak bennünket. Miért? Nem biznak talán az állam büntető hatalmában, amely lesújt minden bűnösre, keresztényre ugy, mint zsidóra? Nincs elég rendőre, csendőre, katonája a kormánynak, hogy a csalót, a sikkasztót, a tolvajt — ha az történetesen

zsidóvallásu — letartóztassa és megbüntesse? Miért kellett az utcát, ezt a minden politikai jelszó alá készséggel odamenekülő „felelőtlen elemet“ rendőr-ként, vizsgálóbíróként és hóhéreként ráuszítani a ma-gyar zsidóságra? És kik és miért engedték idáig fa-julni a csöcseléknek közhatóságként való tébolyult garázdálkodását?

Mindezeknek semmi közük szegény Soltra ese-téhez. A miniszterelnök ur nyugodt lehet, nem ezt az esetet, nem is a Britannia-szálló dolgát teregetjük itt ki. Itt a magunk bajáról, sorsáról, kálváriajáratásá-ról beszélünk. Ez a mi ügyünk. Az üldözötteké. A fejbevertéké. A megzsaroltaké. A megcsonkítottaké. A megkinzottaké. A mártiroké. A mi mártírjaink egészen a miénk. Ezeket bizonyára nem követeli ma-gának sem a kormány, sem a politika. Engedtessék meg nekünk, hogy zokogó mellet, az örök fájdalom és örök emlékezés tüzes könnyeivel szemünkben álljunk megtiport, becsületükben meggyalázott, tes-tükben meggyötört mártírjaink porladó teste mellett. Miénk a keserv, a jaj, övék a halhatatlanság. Miénk a szent fogadalom, övék a mi szívünk boltozatos Pantheonja. A mi vérünk az ő elfolyt vérük, a mi gyászunk az ő szüleik, hitvesük, gyermekeik, test-véreik sikoltó, sikongó gyásza. Molnár Jenő.

Idegenben.

(Üzenet egy bánáti sirhalomhoz.)

Menjetez ki az apám sirhalmához,
Vigyétez oda üzenetern innen,
„Haza“ már többé nem mehetek hozzá:
Hazátlan sirhoz messze idegenben.

Menjetez ki a csöndes temetőbe,
Magyar imával, könnyel szívetekben
A hü zsidó pap ne érezze ott lenn:
Hogy ott nyugszik most borus idegenben.

Menjetez el a pihenő helyére,
Az ajkatokon hívő ének zengjen:
A sirok is majd hazajönnek egykor,
Nem lesznek többé fájo idegenben.

Menjetez ki a téli hervadásban —
Most sirja fölött holló szárnya legyen,
De halott szíve jövendőlt tanítson:
Magyar tavasz lesz még az idegenben.

Menjetez ki az apám sirhalmához,
Egy üzenetet vár onnan a lelke,
Hozzátok hirül: „fiam! el ne higgyed —
Te nem lehetsz hazádban: idegenben.“

Menjetez ki a néma temetőbe,
Hozzátok el egy csöndes üzenetben:
„Egy életen át magyarul reméltem —
Hát most csalódjam holtan, idegenben?“

Menjetez ki a pihenő helyére —
Balzsamra várok tépő gyötrelében:
Egy percig sem volt hűtelen e honhoz,
Hát nem lehetek én sem idegenben.

Menjetez hozzá téli hervadásban —
Most holló károg, varju szárnya legyen,
De hiszek benne: új magyar tavaszban,
S én sem leszek majd többé „idegenben“.

Kiss Arnold.

Külföldön tanuló magyar zsidó diákok nyomora.

A zsidóság évezredek óta keresztül, minden szenvedésen át meg tudta őrizni egyik legbecsesebb erényét, a tudásvágyat. Olvastak és tanultak és amikor megadódott a lehetőség, tudományban, művészetben, iparban és kereskedelemben nagyot alkottak. A zsidóságot nem akadályozhatja semmiféle törvény, vagy rendszabály abban, hogy tanuljon.

A magyar zsidó fiatalságot, amely becsülettel helytállott a világháború vérzivataráiban, kirekesztették a hazai főiskolákról. De azért mégis tanul. Az itteni egyetemekről kizárták őket, kimentek hát a külföldre és ott tanulnak. Nem sokat gondolkodtak, nem vetettek számot anyagi lehetőségekkel, hanem kimentek, hogy befejezhessék tanulmányaikat, képezhessék magukat. A külföldre került magyar zsidó diákság leírhatatlan nyomorba jutott. Szenvednek és nélkülöznek. Szörnyű sorsukról Brünnből az ottani magyar diákság vezetője, A. L., a következőket írja az Egyenlőségnek:

„Már több, mint egy éve vagyunk idekint magyar zsidó diákok. De a kollégák közönlése még állandóan tart. Jómagam műegyetemi hallgató vagyok. De vannak itt sokan más főiskolákon is. Az itteni, körülbelül 500 lelket számláló magyar diákság soraiban nagy a nyomor: Különösen a mostanában érkezők között van sok vigasztalan helyzetben. Miután minden remény meghiusult, utolsó próbálkozásként idejöttek és kevés kivétellel felvétettek. De hihetetlen anyagi viszonyok közt vannak. Itt a tél és fűtetlen szobákban vagy hajléktalanul állanak, éheznek a szó szoros értelmében. Munkalehetőség nincs. Korrepetálás és rajzolás lehetetlen. Mi, akik már tavaly is itt voltunk, nem nézhettük tovább a nyomort és segélyakciót indítunk. Az itteni segélyegyletek nem rendelkeznek elegendő vagyonnal, a Joint-nek (amerikai segítőbizottság) mi mostohagyermekei vagyunk, de az ő diákakciójuknak is fogytán a pénze. Így az Unterstützungsverein für mittellose jüdische Techniker keretén belül Hilfsaktion für Studenten aus der Slovakei und Ungarn címen segélyakciót indítottunk. A szlovenszki gyűjtés már meg van szervezve. S most a jelenlegi Magyarországon van a sor.“

A külföldi egyetemekre került zsidó diákokon segíteni kell. Nem szabad elveszni hagyni őket azoknak, akik itthon szüleik támogatásával tanulhattak. Minden zsidó erszényének meg kell nyílnia, mert egyetlen zsidó diáknak sem szabad megfagynia, vagy éhségtől elpusztulnia. Gyors és hathatós segítségre van szükség. Adományokat az Egyenlőség fogad el, amely gondoskodik arról, hogy az összegyűlt pénz rendeltetési helyére jusson.

Komáromi Sándor,

az Egyenlőség nagyérdemű helyettes szerkesztője már hetek óta nem szerepelt lapunkban az ő kiváló, mély és alapos írásaival. Kitűnő bajtársunk betegen fekszik a zsidó kórházban és számtalan hívének, barátjának örömmel jelentjük, hogy Benedikt professzor mesteri keze alatt a gyógyulás felé halad. Komáromi, ki harmincnégy év óta helyettes szerkesztője a lapnak, azoknak a súlyos és felelősségteljes küzdelmeknek lett a betege, melyeket a zsidóságért és a zsidó ügyért évtizedek óta vívott. Szíve ezekben a harcokban lett beteg. Most, mikor a gyógyulás felé halad, lapunk egész közönsége nevében szeretettel és szívből üdvözljük kitűnő bajtársunkat.

Egy csésze leves, egy darab kenyér.

A fővárosi zsidó szegények rettenetes helyzetén segítő, a pesti izraelita hitközség elhatározta, hogy a tél folyamán, novembertől májusig, naponta kétezer csésze levest és kétezer darab kenyeret oszt ki. A mozgalom élén Székely Ferenc, Lederer Sándor, Hevesi Simon, továbbá a Chevra Kadisa és a Zsidó Nőegylet vezetősége áll. A zsidó szegények már a közeli napokban és azután hat hónapig naponként megkapják a csésze levest és kenyeret.

— Ötszáz mázsa burgonya a szegényeknek. Miklós József szesznagykereskedő, aki a főünnepek alkalmával háromszázezer koronás adományt tett zsidó jótékony célra, arról értesítette Grauer Vilmos dr.-t, a hitközség jótékonyági ügyosztályának vezetőjét, aki neki meghitt jóbarátja, hogy a zsidó szegényeknek ötszáz métermázs burgonyát juttat. A Miklós József által adományozott burgonyát a levesosztó-intézmény, a vakok, siketnémák, kórházak és a hitközség beszerzési csoportja között osztja szét Grauer dr.

A zsidó nők munkája a hetedik kerületben.

Impozáns, meleg ünnepély keretében folyt le a hó 10-én a VII. ker. zsidó nőegylet propaganda-délutánja. Ez a fiatal, alig félv évtá fennálló egyesület, mely egy nagyszívű, áldott lelkű zsidó asszony, Grünfeld Miksáné. vezetése alatt áll, eddigi működésével bebizonyította életképességét, meggyőzhette figyelőit arról, hogy vezetősége csupa szociálisan gondolkodó, a célért küzdeni akaró, áldozatkész és lelkes tagokból áll, kik szívük minden melegevel átérzik a magukra vállalt feladatok súlyosságát és fontosságát. A kerületben, mint mindenütt, sohasem képzelt méreteket öltött a nyomoruság és szenvedés. Ruhátlanul, fázva, éhesen, betegen és munka nélkül némulnak el örökre a szegények száza! Magukra hagyatva, magukra maradv, tengernyi bánatukban csak a zsidó női szív örök emberszeretete az, mely feléjük segítő kezet nyújt. A zsidó nők hivatlanul, csendben, zajtalanul cselekszenek, akkor, mikor nem látják, amikor művik titokban maradhat, előttük csak egy cél lebeg: a jót magáért a jóért cselekedni. Ily gondolkodású és ily érzésű vezetőség került a VII. ker. zsidó nőegylet élére is. Az egyesület nemeszívű, áldozatkész, agilis elnökének, Grünfeld Miksánének és gárdájának céltudatos működése és szociális tevékenysége az eddig megszokott közjótékonyági egyesületek működésétől eltérőleg tölti be hivatását. Az egyesület munkája nem pillanatnyi gyorssegélyek kiutalásában merül ki, hanem figyelme odairányul, hogy mindazt, ami embertársainknak az életet nehézzé, elviselhetetlenné teszi, mindazt a megpróbáltatnak az utjából eltakarítsa. A munkanélkülinek nem könyöradományt, hanem munkaalkalmat nyújt; a beteget kórházba helyezi el, illetve ingyen-kezelő orvosaihoz utasítja és szükség esetén ellátja őket ingyen gyógyszerrel, kötőszerekkel; az éhezők között lisztet, kenyeret, egyéb élelmet oszt ki; a lerongyoltak részére felruházás céljából ruha- és cipőakciót indított meg; a csökkent erejűek munkabírását fokozni célozza, szóval a legmodernebb szociális eszméktől hevitve teljesíti humanisztikus kötelességét. Az egyesület a legutóbbi hetekben munkaközvetítő osztályt nyitott, melynek célja munkaalkalomhoz iuttatni az állásnélkülieket és munkanélkülieket. Kívánatos volna, ha minden zsidó kereskedő, iparos, hivatalnáluk üresedésbe jutott munkaalkalmakat ennél az együletnél bejelentené (Bethlen-tér 2), hogy a saját hibájukon kívül kenyérvélküliekké váltak családtagjaikkal együtt a szenvedésektől, nyomoruságoktól megmentessenek. Az egyesület csekélyszámu zsidó intézményeink kibővítésére újabb intézmények létesítésére törekszik, mert nemcsak a már bekövetkezett bajok orvoslásával kíván foglalkozni, hanem minden erejével a bajok megelőzésén fáradozik. Az egyület vezetősége mégis hiszi és reméli, hogy mint a mult-

ban, úgy a jövőben is fognak akadni oly nemes gondolkodásu, áldozatkész emberbarátok, kik meg fogják érteni az ezrek jajszavának vésszes kiáltását és rendelkezésére fogják bocsájtani az egyletnek mindazokat az anyagi, erkölcsi és szellemi feltételeket, melyek nélkül intézmények felállítása el nem képzelhető.

A propaganda-délután emelkedett hangulatát és ünnepi fényét emelték dr. Hevesi Simon és dr. Adler Illés főbbik magasszárnyalásu szónoklatai, amelyekben áldozatkészre, kitartó munkára az emberszeretet gyakorlására hívták fel a közönséget. Dr. Lederer Sándor elnökhelyettes a hitközség nevében üdvözölte az ifju egyletet. Lelkes felszólalása után dr. Schwarcz Benjámín rabbi megalakította a VII. kerületi leányegyletet.

Zsidó kulturmatiné a Lipótvárosban.

Nagyszámu és szép közönség jelenlétében tartották meg vasárnap a pesti zsidó hitközség kulturális ügyosztálya által rendezett első matiné a Lipótvárosban. A matiné Eulenberg Salamon dr. kultur-előjáró nyitotta meg és utalt arra, hogy a nemzeti élet rekonstrukciójára irányuló munkában a pesti zsidó hitközség is ki akarja venni a maga részét. Székely Ferenc udv. tanácsos, a hitközség elnöke, ezután a hitközség üdvözlését tolmácsolta: a zsidóság, mondotta, miképpen ősei, egyik kezében a kardot, másikban kalapácsot tartva hadakozik, szakadatlanul folytatja védekező harcát, de épít is. A lelkes éljenzéssel fogadott beszéd után Hevesi Simon dr. főrabbi lépett az előadássalhoz és megkezdte előadás-ciklusát, amelyet valamennyi kerületben tartandó kulturmatinén folytat. „A mi vallásunk” című ciklusnak, amelynek második részét vasárnap a Ferencvárosban rendezendő előadás adja elő, első részében a zsidó vallás eszmevilágot jellemezte, Isten és ember viszonyáról emlékezett meg. Előadását a magyar nemzet feltámadásában való törhetetlen hitének kifejezésével fejezte be, a közönség zúgó tapsai között.

A matiné P. Gerő Erzsébet dalokat énekelt, Gelért Lajos, a Belvárosi Színház művésze Kiss Arnoldnak, Frugnak Kosztolányi Dezső által fordított és Szabolcsi Lajosnak egy-egy versét szavalta el, majd pedig Fuchs Márta zongoraművész nő játszott el nagy művészettel néhány klasszikus zeneszámot. A jól sikerült matiné Molnár Jenő dr.-nak nagy tetszéssel fogadott felolvasásával ért véget, aki maró gunnyal megírt humoreszket mondott el az antiszemita hajszáról.

— Szász Zoltán előadása. Nagyérdekű eseménynek ígérkezik az a szabad előadás, melyet Szász Zoltán, az ismert író vasárnap d. e. 11 órakor a Zeneakadémia nagytermében a „Magyarság és zsidóság” címen fog tartani. Szász Zoltán keresztény származása mellett is egyike azon keveseknek, akik tudományos alaposággal és szinte fanatikus lelkesedéssel foglalkoznak évek óta a zsidóság ügyével és most a nagy megtántorodások idején se felejtkeznek meg arról a kötelező szolidaritásról, melyet minden haladó szellemű kultúrembernek a zsidóság ügyével éreznie kell. Ma különösen fontos egy olyan magas színvonalu, tisztán tudományos és politikától mentes előadás, mely az ide-oda hányatott zsidóságnak helyes iránypontokat jelöl ki. Erre vállalkozik Szász Zoltán. Egyrészt magát a zsidóság mivoltát fogja az idevonatkozó óriási anyag alapos ismerete alapján meghatározni és azután a zsidókérdés u. u. megoldása felől fog elvi felvilágosításokat nyújtani. Mint a zsidóság világproblémájának egy részkérdése, mely azonban minket magyar zsidókat mindenekelőtt érdekel, jele-

nik meg a magyarság és az ennek keretén belül helyet foglaló zsidóságnak a viszonya. Ezt a viszonyt fogja Szász Zoltán megvilágítani. Meg kell jegyeznünk, hogy bármennyire magas nivóju és tudományos alapu lesz ez a két óráig tartó, az eszmék és szempontok páratlan bő tárházát felhasználó előadás, mégis: a különösen nem iskolázott hallgatót is izgatón érdekelni fogja tartalmának világosságánál és az író előadásmódjának ismert szellemességénél fogva. Minden magyar zsidó lélek, aki a mai nehéz napokban zsidó származásához és magyar nemzeti jellegéhez egyaránt méltó akar maradni, üdítő és erősítő tanulságokat fog e matiné találani. Békét és tudást akar vele Szász Zoltán terjeszteni, azt a két gondolatot, amely ősidők óta éppen a zsidóságnak a legdrágább. Jegyek a *Lant* hangverseny-rendező-vállalatnál (Teréz-körut 27) és az Egyenlőség-nél kaphatók.

Vigasz Amerikából.

(Levél egy budapesti zsidó fiatalemberhez.)

Shrevertport Lodge Nr. 122.

1920. X. 10.

B. P. O. Elks

Corner Edward, Milam Sts.

Shrevertport, Louisiana.

Kedves Pista öcsém!

... Mi itt mindig szívesen látunk, de ha a tanácsomat kérdezed, azt mondom: ne jöjj ki, ide! Hidd el, helyesebb, ha otthon maradsz. A sült galamb itt sem repül az emberszájába, rengeteg sokat kell dolgozni és a viszonyok nem kitűnőek. Kitartás legyen a jelszavad! A viszonyoknak rövidesen meg kell változniok Magyarországon. Ez a helyzet sokáig már nem tarthat. Az igazság száját huzamosabb időn át nem lehet elnémítani. És minden igazságtalanság az égre kiált. Háromnegyed millió zsidó sokkal értékesebb elem egy tízmilliós nemzet testében, semhogy azt abból ki lehetne közösíteni. Az operációba elvérezne az egész nemzettest.

Egy letört országnak, amelyet szomszédai gyűlölnék, szüksége van arra, hogy minden fia szeresse, minden fia ragaszkodjék hozzá, egy ilyen országnak minden fiára szüksége van. Gyűlölettel nem lehet építeni, de irreredenta mozgalmakat sem lehet szítani egy olyan ország érdekében, amely a gyűlölet tüzeiben ég. A magyar irreredenta mozgalom nem mondhat le azokról, akik anyagilag és szellemileg is a legerősebben támogathatják: a magyar zsidókról.

A zsidók magyar hazafiságáról tündöklő tanúságot tehetnek az amerikai magyar zsidók, akik — mint én is — évtizedeken keresztül, távol hazánktól, egytől-egyig hívek maradtak anyanyelvükhöz, nemzetükhöz. Bő tapasztalatok alapján mondhatom, hogy ha két zsidó kerül össze itt egymással, közös hitük nem fogja arra indítani őket, hogy üzleti összeköttetésbe lépjenek egymással. De ha egy magyarországi zsidóhoz egy magyar ember fordul, a zsidó akkor is szívesen fogja őt fogadni, ha nem zsidó az illető.

A zsidók itt, Amerikában, zsidóknak vallják magukat. A magyar zsidók ellenben, csaknem kivétel nélkül: magyaroknak!

Ne csüggedj! A félrevezetett magyar nép fel fog eszmélni és pirulva fogja letörölni a szégyenfoltot, melyet brigantik ejtettek a becsületén.

Ölel szeretettel bátyád

F. Hugó.

— Előléptetés a hitközségnél. A pesti izraelita hitközség előjárósága Illés Jenő dr. ügyvédet Gábor Gyula dr. főtitkár-ügyész mellé ügyésszé léptette elő.

Siremléket Fabó Bertalannak!

Néhány hete, hogy a zsidó mult lelkes kutatója, a művészetek, de különösen a zene rajongó fanatikusa hosszas betegség után elhunyt. Munkás életében sok barátot, hivat, tisztelőt szerzett magának, akik barátságukkal a siron túl is elkísérik Fabó Bertalant. Baráti köre most a következő felhívást bocsátotta ki:

Dr. Fabó Bertalant nem látjuk többé. Olyan nesz-telenül és szerényen, mint ahogy élt, tűni el az élők sorából.

Mosolygó lénye, mely örülni tudott barátai sikerein, anekdotázó kedve, mely még a maga nyomoruságain is felül tudott kerekedni, kedves figyelme, amellyel mindenkit megajándékozott, a zsidókórház operációs termében örökre elnémult.

Még halála előtt elkészült a hosszú utra. Elbucsu-zott jó embereitől és nyugodtan várta a megváltást.

Vele a magyar és zsidó mult lelkes és derűs szel-lemű kutatója költözött el.

Dr. Fabó Bertalan, a régi emlékeknek szerető gyűj-tője, nem halhatott meg úgy, hogy elfelejtsük.

Sirhantja nem állhat jeltelenül a temetőben. Hisz mindenét ideadta, nem maradt senkije, semmije.

Hogy a sirhant jeltelenül ne maradjon, s hogy évenként október 28-án „Kadis“-t mondjanak érte, erről kívánunk gondoskodni és felhívjuk minden ba-rátját, tisztelőjét és hivat, hogy erre a célra tetszése szerint adakozzon. A gyűjtés eredményét nyilvános-ságra hozzuk.

— **Holland zsidók segélyakciója.** Az Amszterdamban mű-ködő segítőbizottságok a Kelet és Középeurópából mind gyak-rabban érkező segélykérések elintézésére Amsterdamsch Huyswerk voor Buitenlandsche Joden címmel központi szer-vet létesítettek. A bizottság élén O n d e r w y z e r dr. amszter-dami főrabbi, továbbá van Dien. A. Friedmann dr., B. Konyin-Prius asszony, Mr. Isak Prius, Sarlouis rabbi és Sly-per-Asscher asszony állanak. Címe a bizottság irodájának: Amsterdam, Beurs voor Den Diamanthatel, Weesperplein 4, Kamer 22. Az iroda élén Heu Izidor dr. áll. Segélykérések M a g y a r o r s z á g b ó l erre a címre intézendők.

Körkérdés a folyosón a zsidóságról.

A recepció 25. évi évfordulóján az Egyenlőség par-lamenti tudósítója a nemzetgyűlés folyosóján megkérdezte a képviselőket a „zsidókérdés“ legújabb állapotáról.

Bottlik József :

— Én mindig a jogegyenlőség híve voltam és mindig ál-talános emberi szempontok vezettek. Természetes, hogy min-den izemben keresztény és magyar vagyok és nem tapasztal-tam, hogy humanizmusom és liberalizmusom kereszténység-gemmel vagy magyarsággal összeütközésbe került volna. Természetes, hogy világfelfogásomat a jövőben is meg fogom örízni.

Giesswein Sándor :

— A modern állam a jogegyenlőség alapján épült fel és ezért minden intézmény, mely ezt megvalósítja, egyszersmind a magyar alkotmány erősítése. Aki munkájával, tehetségével a nemzet előrevitelén dolgozik, azt jogaitól megfosztani nem szabad.

Rassav Károly dr. volt államtitkár :

Az én véleményem szerint a zsidókérdés tisztán gazdasági kérdés és mindazok, akik ezt a kérdést olcsó sikerek és pillan-atnyi népszerűség kedvéért más t érre akatják átvinni, azok végeredményben az egész irányzatnak a kitűzött végcélját, vagyis a kereszténység gazdasági megerősödését és számará-nyánál fogva az őt minden t érten megillető vezető szerepnek biztosítását veszélyeztetik. A küzdelem mai fázisában tehát nem találok szerencsésnek a nagyobb jelentőséggel nem bíró mellékkérdéseknek előtérbe tolását.

Vasadi-Balogh György :

— Nem tartom helyesnek, hogy az új demokratikus Magyar-ország felépítését jogfosztással kezdjük. Minden t érten szükség-ünk van olyan munkásokra, akik őszintén a nemzet jövőjét akarják előmozdítani.

Windischgrätz Lajos herceg :

— Vannak korszakok, amelyek az építésnek vannak szárvna, viszont mások, amelyek a harcnak vannak fenntartva. A recepció korszaka egy békés fejlődés eredménye. A mai helyzet harci képet mutat.

— Reméljük, hogy minél előbb vége a harci időnek, amely a legkülönbözőbb erők felemésztését eredményezi, — ez pe-dig az építő munka rovására megy.

— **Judit.** Egy új zsidó regénynek a címe Judit, amelyet az Egyenlőség szerzett meg közlésre. Szerzője az irodalomban még nem ismert név viselője egy zsidó hölgy, aki a főváros társadalmi életében elő-kelő szerepet tölt be, Rosenak Miksa dr. igazgató-főorvosnak, az ismert zsidó sebésznek a felesége. Ez a regény egy zsidó leány regénye és a zsidó nőknek szól. Rosenakné Beer Blanka egy zsidó leányt ír le, egy vallásos család leányának gyötrődéseit, kitértek, atheis-ták politikai és társadalmi dilemmái közt. A történet a világháború és a forradalmak szomorú miliójében ját-szódik le. Zsidó anyáknak szól ez az írás, hogy vigyáz-zanak gyermekeikre, zsidó gyermekeknek, hogy vigyáz-zanak magukra. Szívhez szólóan, keresetlenül, de igazi írói invencióval írta meg regényét Rosenakné. Közlését az Egyenlőség megkezdi, mihelyt a nyomasztó papir-inség enyhülése erre lehetőséget nyújt.

Magyar zsidó történelmi naptár.

Írta : **Erődi Jenő.**

November.

9. 1891. Budapesten 68 éves korában meghalt Bacher Simon héber költő.
- 1886. Róna József zsidóhitű szobrászművész, Arany János szobrának megalkotásával élénk feltűnést keltett országszerte. (A zseniális művész ez időben 25 éves volt.)
10. 1888. Báró Hirsch Mór 12 millió franc adományt juttatott a galíciai és bukovinai szegényeknek.
- 1888. Halleban megjelent dr. Goldziher Ignác nagy-jelentőségű munkájának, a «Muhammedanische Studien»-nek első kötete.
11. 1890. A király dr. Stern Adolf debreceni honvéddandár-orvosi törzsorvossá léptette elő, ki mint ilyen az első zsidó törzsorvos volt hitfeleink közül a honvéd-hadseregben.
13. 1888. A pesti zsidó nőegylet küldöttsége átadja Tisza Kálmánnak tiszteletbeli tagságáról szóló dísz-okmányát.
14. 1895. A lugosi hitközség dr. Venetianer Lajos csurgói rabbit, a nagy asszitológust és orientalistát pap-jává választotta.
15. 1790. A pozsonyi zsidók II. Lipót király megkoronázta-tása alkalmából ünnepet tartottak, küldöttségileg megje-lentek az uralkodó előtt és emlékpénzket verettek a nap emlékére.
16. 1888. Dr. Grätz Henrik világhírű zsidó történettudóst a madridi akadémia tiszteletbeli tagjává választotta.
- 1895. Az igazságügyminiszter előterjesztésére a király dr. Décsői Zsigmond kuriai bírót a budapesti ítélőtábla tanácselnökéül nevezte ki.
- 1890. Megalakult a «Zsidó legényegylet». Elnökké dr. Ullmann Sándor orsz. képviselőt választották meg. Az egylet célja: «derék, mivel és megbízható iparosokat, kereskedőket nevelni, azoknak szakmájukban való to-vábbképzését, ismereteik kibővítését, valamint önállósí-tását előmozdítani, bennök a hazafias érzést és a zsidó felekezethez való tartozás tudatát ébren tartani».

HIREK.

Sándor Pál-alapítvány.

(Az alap célja: Sándor Pál működésének és szeptember 20-iki beszédének megörökítése a zsidóság által felajánlott alapítvány alakjában, melynek kamatait a pesti izr. és orth. hitközség által minden év szeptember 20-ikán rokkant zsidó katonák közt szétosztatnak.)

E héten befolyt:

Bachrach Mihály Mezőtur 1000 K, Rózsa Farkas 500 K, Schwarcz Szilárd Dunaszentgyörgy 100 K, Hirschler Ignác Verseg 20 K, Ferenczi Jenő Mezőtur 20 K, Schlesinger Miksa 100 K.

— A pesti izraelita hitközség VIII. ker. templomkörzeti elnöksége ezton is felkéri a körzet területén lakó azon hölgyeket, akik a kulturális bizottság női csoportjában s annak munkálataiban résztvenni óhajtanak, címüket írásban közölik a körzet irodájával (VIII. Szilágyi-u. 5. l. em.) A pesti izr. hitközség VIII. ker. templomkörzet kulturszociális bizottsága folyó hó 10-én alakult meg és munkaprogramját a következőkben állapította meg: 1. A Józsefvárosban állandó templom építése. 2. Kulturális estélyek rendezése. 3. Felolvasások, tanfolyamok, előadások megszervezése és tartása. 4. Otthon megteremtése. 5. Női és ifjúsági egyesületek megszervezése. 6. Ifjúsági és férfi énekkar megszervezése. 7. Ingyen orvosi rendelő felállítása. 8. Önszegélyző betegpénztár megszervezése. 9. Napközi otthon és melegedő-szobák felállítása. 10. Szegénysorsu gyermekeknek téli cipővel és ruhával való ellátása. 11. Körületi népkonyha felállítása. 12. Népegészségügyi és szociális intézmények megszervezése. 13. Iparosok, kézművesek és kereskedő-tanoncok képzése és otthon megszervezése. 14. Gazdasági intézmények szervezése.

— **Megnyílt a pozsonyi jesiva.** Ünnepeles formák között nyílt meg a pozsonyi jesiva új évfolyama. Az ünnepen a hitközség majd valamennyi tagja megjelent, Schreiber főrabbi lelkes szavakkal buzdította az ifjúságot a zsidó tanulmányokban való elmélyedésre. Figyelmeztette őket, hogy nagy kitartás kell a tanuláshoz, mert a nehéz életviszonyok súlyos próbát jelentenek. Utalt a rettenetes lakásviszonyokra, és azt a reményét fejezte ki, hogy a bachurok száma, amely alig százra rug, a lakásszükség enyhülése után megnövekszik. A jesiva igazgatósága internátus építését tervezi és erre a célra nagyarányú akciót kezd.

— **A sümegi rabbi beiktatása.** A sümegi hitközség november 13-án, szombaton iktatta be nagy ünnepelességgel ujonnan megválasztott rabbiját, Péner Miklós dr.-t. Jövő héten részletesen ismertetjük az ünnepet.

— **Új központi templom Jeruzsálemben.** Mint Jeruzsálemből jelentik, Rabbi Eljaschar elnöklete alatt értekezletet tartottak egy új központi templom építése tárgyában, mely közösen szolgálna az összes jeruzsálemi zsidó községeknek. E templomépítés ügyében még ki fogják kérni Samuel főkormányzó nézetét is.

— **Rabbiválasztás Ungvárt.** A két év előtt elhunyt Löw Lázár ungvári rabbi helyét most választás útján Grünwald huszti főrabbiával töltötte be az ungvári hitközség. A választást az ungvári zsidóság általános örömmel és megleléssel fogadta.

— **Adományok.** E héten beérkezett hozzánk: Tetszés szerinti kiosztásra: Herczka Samu 100 K, Elefánt Márton 10 K, Somogyi Lajos gyűjtése Förstner Márton leánykájának, Mancikának elhunytá alkalmából koszorúmegváltás címén 1270 K, Deutsch Lipót 100 K. — Szentföldi nyomorgóknak: Hirschler Ignác Verseg 40 K, Reisz Mihály Csongrád 20 K, Szini templomi ajánlatok 30.92 K, Grünberger Lipót Szin 60 K, Rabin Zsigmondné Szin 40 K, Roth Adolf Szin 100.88 K, Rabin Sándor 161 K, Herskovits Béla 193 K, Weiszberg Irén 1 db pénztári elismervény 70 K, Binet Kató 20 K, Löwy Jenő Mór 100 K. — Zsidó gimnázium részére: Róna Jakab 170 K, B. R. gyűjtése H. K. eljegyzésén Nádudvar

360 K. — Magyar zsidó főiskolai hallgatók részére: G. J. 50 K, Váradi és Róna cég 100 K, Binetter Manó Esztergom 50 K, Rabin Zsigmondné Szinpetri 200 K, Pollák Sándor Erzsébetfalva leányának, Pollák Olgának és Edelsheim Miklósnak esküvőjén gyűjt. 624 K, Pál Henrik 200 K. — Szegény zsidó gyermekek felruházására: Tábor Emil Dénes 100 K. — Magyar zsidó írók segélyalapjára: Latzkó Mór gyűjt. Weisz Jenő és Olga eljegyzése alkalmából 300 K, Ábrahám Steffi 50 K.

— **A „Joint“ végrehajtóbizottsága Newyorkban.** A „Joint“, mint Amerikából jelentik, e napokban Newyorkban végrehajtóbizottsági ülést tartott, melyben Warburg Bódog bejelentette, hogy európai utazásának folyamánként a „Joint“ segélyakcióját alaposan megszervezték, úgy hogy ezentul újra-építési segélyekre, a gyermekek és árvák ellátására és a közegészségügyi viszonyok javítására fogja irányítani főfigyelmét. A gyűlés a „Joint“ európai állomásainak ellenőrzésére és vezetésére Bogen, Peiser és Plotz dr.-okból álló végrehajtóbizottságot küldött ki. Ezen végrehajtóbizottság november hóra az összes kerületi igazgatókat Bécsbe gyűlésre hívta össze, melyen alaposan megvitatják a jövő évi programot.

— **Halálozás.** Füchsl Adolf mezőúri kereskedő 68 éves korában meghalt. Sok éven keresztül a hitközség és chevra kadisa előljárósági tagja volt.

— **Gyémántlakodalom.** Tatán november 4-én ünnepelték Lövy Mór és neje született Weisz Jenny házasságuk 60 esztendő jubileumát. A közbecsülésben álló házaspárt az egész város elhalmozta jókívánságaival. Lövy Mór igen nagy népszerűségnek örvend: a komáromi és a tatai takarékpénztárnál éveken át tiszteletbeli állásokat töltött be. A jubiléum asszony édesapja, néhai Weisz Lipót, Komárom város díszpolgára volt.

— **Eljegyzés.** Rosenberg ujhértói főrabbi leányát, Helénkét eljegyezte Weinberger Salamon nyirbogáti főrabbi fia, Lajos. (Minden külön értesítés helyett.)

Schwartz Ila, Schwartz Lipót, a Grüner A. Henrik cég beletagjának leánya és Földes Imre, a Szücs Pál és Tsa bankház tulajdonosa, jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

Büchler Arnold (Budapest) néh. Büchler Pinkász nagynevű móri rabbi fia, jegyet váltott Abrahamsohn Irén kisasszonnyal, Abrahamsohn Salamon budapesti nagykereskedő leányával. (Minden külön értesítés helyett.)

— **A pesti izr. hitközség levelekciója javára** befolyt az Egyenlőség: Goldner Miklós gyűjtése Schwartz Ilonka eljegyzése alkalmából 1000 K. — Kérünk adományokat.

— **Ezüst lakodalom.** Kretsch Ármán és neje szül. Sammler Hermina Budapesten, egy köztisztelést szerzett, munkás életű házaspár, nov. 17-ikén ünnepelte meg ezüstitakodalomát.

— **Seelenfreund-kiállítás.** A pesti izr. hitközség dísztermében megnyílt a Seelenfreund-kiállítás. Szép és művészi zsidó himzések, szédertálak, emlékalbumok kaphatók. Felhívjuk rá a zsidó vevőközönség figyelmét.

Közgazdaság.

A Neuschloss-Lichtig tőkeemelése. A Neuschloss-Lichtig Repülőgépgyár és Faipar Rt. ma megtartott rendkívüli közgyűlése a társaság alaptőkéjének 120.000 darab, egyenként 200 korona névértékű új 1920. évi szelvényvel ellátott részvény kibocsátása által 26 millióról 50 millióra való felemelését határozta el. A kibocsátásra kerülő új részvényekből 65.000 darab a régi részvényeseknek ajánlatik fel darabonként 700 koronáért, hozzáadva 1920 január 1-től járó 5% kamatot, úgy hogy minden 2 régi részvényre 1 új esik. Az elővételi jog e hó 17-től 25-ig a Magyar-Olasz Banknál gyakorolható. A közgyűlés az igazgatóság új tagjaivá dr. Eber Antalt és Révész Alfrédot választotta meg.

Az Első Pesti Spódium- és Enyvgvár R.-T. 22 millióra emeli az alaptőkéjét. Az Első Pesti Spódium- és Enyvgvár Részvénytársulat üzletkörének belföldön és külföldön egyaránt való jelentős kiterjedése folytán, a november 30-ra összehívott rendkívüli közgyűlésen részvénytőkéjét 10 millió koronáról 22 millió koronára emeli föl és az új részvényekből 1:1 arányban névértéken elővételi jogot biztosít az eddigi részvényeseknek, míg 2 millió korona részvényt az igazgatóság előnyös árfolyamon, a külföldi kapcsolatok előmozdítására szabadkézből fog elhelyezni.

A Magyar Olaj- és Vegyipar R.-T. alaptőkéjét 5,000.000 koronára emelte föl.

A Rimamurány-Salgótarjáni Vasmű Részvénytársaság tőkeemelése. A Rimamurány-Salgótarjáni Vasmű Részvénytársaság ma megtartott rendkívüli közgyűlése a társaság alaptőkéjének 100.000 darab 200 korona névértékű új részvény kibocsátása által 20 millió koronával 70 millió koronára való felemelését elhatározta. A kibocsátásra kerülő új részvényekből 75.000 darab a régi részvényeseknek ajánlatik fel 2000 koronás árfolyamon, 40 korona kibocsátási költség felszámítása mellett, összesen tehát darabonként 2040 koronáért, úgy hogy minden 10 régi részvényre három új részvény esik. A további 25.000 darab részvényt a társulathoz közelálló pénzcsoport veszi át, mely egyúttal az összes új részvények átvételéért szavatol.

NAPTÁR.

Vasárnap, nov. 21. Kiszlév 10, hétfő 11, kedd 12, szerda 13, csüt. 14, péntek 15, szombat 16. Heti szidra: Vájlslách (M. I. 32. f. 4. v. 36. f.) — Háftoro: Cházon Ovádjoh (Ovádjoh I.) — Szombat bejövetele: 3 ó. 55 p. Kimenetele: 4 ó. 35 p.

PALYAZATOK.

A hajdunánási orth. izr. hitközségnél megüresedő egyházi állásra, mely fürdőkezeléssel és pénzbeszedéssel van egybekötve, pályázat hirdettetik. Javadalmazás: Megegyezés szerinti fizetés, természetbeni lakás és szokásos mellékjövedelmek. Ajánlatok kor és családi állapot megjelölésével 1920 december 31-ig alulirothoz nyújtandók be. Hajdunánás, 1920 november 9-én. Weisz Sámuel, kultuszgondnok.

A szendrői izr. hitközség keres egy okleveles, vallásos tanítót, aki magánuton 8—10 gyermeket a polg. iskolai tanulmányokra is előkészíthet. Fizetés megállapodás szerint. Ajánlatok a szendrői izr. hitközség elnökségéhez küldendők.

A dombrádi aut. orth. izr. hitközségnél egy metsző-előimádkozói állás azonnal betöltendő. Fizetés megegyezés szerint. Utiköltséget csak a meghívottnak térítenek meg. Előjáróság.

APRÓ HIRDETÉSEK.

Házasság. Budapesti előkelő kereskedő házas, szép leányát nőül adná kereskedőhöz, megfelelő hozománnyal. Szíves levelek igénymegjelöléssel „Kimerítő adatok” jelige alatt a hird. osztályhoz.

Gazdag kereskedő urakat kér menekült urinó, sziveskedjenek öt egy meleg háziruhának valóhoz (esetleg megbeszélés után, nehogy kettőt kapjon), 8 és 6 éves gyermekeit keztyű és gamasnihoz juttatni. Ha jobb módba jutok, visszafizetem. Cim: Wolf Dezsőné, Lipót-körut 20.

Amerikában az Egyenlőség képviselőjével Steiner Emanuel newyorki közjegyzőt bíztuk meg, ki most utazik vissza és bármilyen üzleti és magánügyi megbízást elfogad. Található délelőtt 9-től 12-ig az Amerikai Kurir irodájában (VII., Bethlen-utca 41).

Kisasszony, német, intelligens, izr., két gyermek mellé azonnal felvétetik. Ajánlatokat kérek „Uri család” jeligére a hird. osztályhoz.

Keresek jó házból való zsidóleányt két nagyobb leányka mellé vidékre, ki a takarítást is vállalja. Bákne, Nagykörut-utca 20, II. em. ajtó 3.

Fiatal társalkodónőt keresek nagyobb leányaim mellé, ki németül és zongorázni tud. Cim: Klein, Pozsonyi-ut 2/B.

Benősülne üzlet vagy gazdaságba némi vagyonnal rendelkező 29 éves, jó megjelenésű kereskedő. Leveleket „Egészséges” jeligére továbbít a hird. osztály.

Kisasszony délelőttre, négyéves, egyéves gyermekekhez felvétetik. Könyvkereskedés, Váci-körut 17.

Tanárjelölt középiskolai tanulókat korrepetál Franciát, németet, hébert tanit. Freireich, Dob-utca 10, I. 29.

Szőrmegarnitúrák nagy választékban **Morvai**
szücsné Budapest, IV., Kigó-utca 4-6.

Börüzletemhez társat keresek 1,000.000 koronával. Üzlet-helyiséggel, berendezéssel, joggal, némi tőkével rendelkezni. Ajánlatok „Szombaton zárva” jeligére Schwarcz hirdetőjébe, Andrassy-ut 7.

Megnősülni óhajt 55 éves vidéki jómódu gyermektelen kereskedő. Keres magához illő, 45—50 éves jóra való gyermektelen asszonyt, kinek megfelelő hozománya is van. „Bölcső házasság 577” jeligére a hird. osztályhoz.

Férjhez adnám minden bájjal és kellemmel megáldott, igazán intelligens, szép 23 éves leányomat 150.000 korona hozománnyal izr. uriemberhez. Ajánlatokat „Modern” jeligére a hird. osztályhoz. Privát közvetítők jól díjaztatnak.

Mindenes főzönőnek tisztességes, szorgalmas izr. nőt keresek. Singer gyáros, Bérkocsis-utca 3, II. 3.

Benősülne jóforgalmu üzletbe 27 éves, izr., kereskedelmi szakmában jártas, érettségizett fiatalember. Komoly ajánlatokat „Diskrécio K” jeligére teljes címmel a hird. osztályhoz kérek.

Tüzfát, élelmiszert adok uri családnak kóser jó kosztért. „Intelligens fiatalember” jeligére a hird. osztályhoz.

Keresetetik két kis gyermek mellé intelligens izr. leány vagy fiatal asszony, ki a háziasszonynak mindenben támasza volna. Singer gyáros, Bérkocsis-utca 3, II. 3.

Rendszerető zsidónő kisebb háztartáshoz felvétetik. Csaldátnak tekintjük. Üllői-ut 121, papírüzlet.

Hivatásos ápolónő magános urhoz ajánlkozik. Háztartásban is segédkezne. Ambrus Árpádné leveleivel, Amerikai-ut 9—11.

Okl. tanító vállalja gyermekek tanítását. Irodai alkalmazást is vállal. „Szombaton nem dolgozom” jeligére a hird. osztályhoz.

Megbízható nő keresetetik orth. kóser háztartás vezetéséhez azonnali belépésre. V., Ügynök-utca 26. sz., III. em. 6.

Menekült, idősebb izr. nevelő vidékre ajánlkozik. Cim: Budapest, Szondy-u. 12, I. em. 14. (*)

Jogi főiskolát végzett ügyvédi írnok komoly ismerettségét keresi 25—27 év közötti intelligens zsidó leánynak. Ajánlatok „Jogi főiskola” alatt a kiadóba kéretnek. (*)

Okleveles tanítónő elemi és polgári iskolai tanulók előkészítését és korrepetálását vállalja, díjazás, esetleg lakás ellenében. Sip-utca 15, I. 10. (*)

Fodor, Gyurika teljesen egészséges és vidám. Értesítéseid megkapjuk, de részletesebben írj. (*)

FOG

korona 22 kar. aranyból 1200 K helyett csak 600 K
amerikai kaucsukban 200 K helyett csak 100 K
tömés.
foghuzás,
5 évi jótállás.

WOLF JÓZSEF,
áll. vizsg. fogász. VII., Dob-u. 85.
Telefon: József 105—16. szám

Ismét kapható elsőrendű minőségben a
70-es „Speciella”-gyertya.

Gyártja és utánvétellel szállítja

SPECIELLA-MŰVEK

VIDOR LAJOS vegyészeti gyára

Budapest, VII., Elemér-utca 29. sz.

Telefon: József 28—74. — Sürgőncim: Speciella Budapest

Szönye

Javitást, mosást, molyirtást
művésziessen, szakszerűen és tökéletesen végzünk. Perzsa, szmyrna és másfajta szönyeget, rongyosat is veszünk vagy becsereplünk. **RUDAS és HADL Budapest, IV., Petőfi-tér 5.**
(Bristol-szállodával szemben.) Telefon 142—19.

Kereskedőknek, gazdáknak, uradalmaknak

erős gazdasági cipőárukat

csakis legtisztább bőranyagból szállít az
évek óta megbízhatónak elismert cég.

Müller L. K. és Társa
Budapest, IV., Károly-körut 4.

Csakis a legjobbat adjuk! Árjegyzék díjmentes. Szombaton zárva.

